FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT JEAN MISCHO

fremsat den 1. juli 1999 *

1. Bundesfinanzhof har i en sag mellem Hauptzollamt Neubrandenburg og selskabet Lensing & Brockhausen GmbH (herefter »Lensing & Brockhausen«) forelagt Domstolen to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 36 i Rådets forordning (EØF) nr. 222/77 af 13. december 1976 om fællesskabsforsendelse [1], som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 474/90 af 22. februar 1990 [2], og af artikel 11a i Kommissionens forordning (EØF) nr. 1062/87 af 27. marts 1987 om gennemførelsesbestemmelser til og forenkling af proceduren for fællesskabsforsendelse [3], som ændret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 1429/90 af 29. maj 1990 [4].

Hovedsagen

2. Lensing & Brockhausen, der er et toldagentur, anmodede den 8. juli 1992 Hauptzollamt Neubrandenburg om at ekspedere et parti stålprofiler fra Polen efter reglerne om ekstern fællesskabsforsendelse. I »T 1«-angivelsen var selskabet Ateliers Metalgroup de Marcinelle (Belgien) angivet som modtager og Charleroi (Belgien) som bestemmelsestoldsted.

3. Fristen for frembydelse af forsendelsen var blevet fastsat til den 16. juli 1992. Ved skrivelse af 22. januar 1993 meddelte Hauptzollamt Lensing & Brockhausen, at forsendelsesproceduren ikke var afsluttet, og anmodede selskabet om bistand til at oplyse sagen. En eftersporingsanmodning, som den 3. maj 1993 blev tilsendt bestemmelsestoldstedet, blev ikke besvaret. Da dette toldsted heller ikke reagerede på en rykkerskrivelse, som blev sendt den 12. oktober 1994, udstedte Hauptzollamt den 19. januar 1995 en afgørelse om opkrævning af told og importmoms.

4. Den 5. februar 1995 indgav Lensing & Brockhausen en klage og henviste herved til et CMR-fragtbrev som bevis for, at selskabet Ateliers Metalgroup havde modtaget og betalt stålprofilerne.

5. Ved skrivelse af 6. september 1995 bekræftede de belgiske myndigheder, at forsendelsen ikke var blevet frembudt på bestemmelsestoldstedet, og henviste til en

* Originalsprog: fransk.

1 — EFT 1977 L 38, s. 1.

2 — EFT L 51, s. 1.

3 — EFT L 107, s. 1.

4 — EFT L 137, s. 21.

erklæring fra selskabet Ateliers Metalgroup, ifølge hvilken de pågældende varer var blevet leveret til virksomheden DVL Industries (herefter »DVL«). Efter de oplysninger, de belgiske myndigheder rådede over, var det ikke muligt at fastslå, om de i forsendelsesdokumentet angivne varer faktisk var blevet tolddeklareret. DVL var i mellemtiden blevet erklæret konkurs.

6. Ved afgørelse af 2. januar 1996 blev tolden og importmomsen af de tyske myndigheder nedsat til 6 544,90 DEM, idet klagen i øvrigt blev afvist.

7. Lensing & Brockhausen anlagde sag ved Finanzgericht og gjorde herunder gældende, at varerne var blevet modtaget af selskabet Ateliers Metalgroup den 9. juli 1992, dvs. inden for fristen for frembydelse, hvilket fremgik af CMR-fragtbrevet. Efter sagsøgerens opfattelse tilkom retten til at inddrive afgifterne under disse omstændigheder alene den medlemsstat, hvor det var fastslået, at stedet for overtrædelsen befandt sig; det var derfor uden betydning, at de belgiske toldmyndigheder ikke havde kunnet inddrive afgifterne hos modtagervirksomheden. Sagsøgeren fik medhold under denne sag, idet Finanzgericht fandt, at det tilkom de belgiske toldmyndigheder og ikke de tyske myndigheder at kræve afgifterne betalt.

8. Hauptzollamt har indbragt en revisionsanke for Bundesfinanzhof. Under appelsagen har Hauptzollamt navnlig gjort gældende, at godtgørelsesbetingelserne i artikel 36, stk. 3, tredje afsnit, i forordning nr. 222/77 ikke var opfyldt.

9. Artikel 36 i forordning nr. 222/77, som Hauptzollamt har henvist til, har til formål at bestemme, hvilken stat der er kompetent til at opkræve importafgifterne, når en overtrædelse eller uregelmæssighed er blevet begået under eller i forbindelse med en fællesskabsforsendelse. Det fremgår af artikel 36, stk. 1, at når overtrædelsen eller uregelmæssigheden »er begået ... i en bestemt medlemsstat, inddrives eventuelt forfaldne told- og afgiftsbeløb af denne medlemsstat i henhold til dens ved lov eller administrativt fastsatte bestemmelser, uden at der herved er taget stilling til spørgsmålet om strafforfølgning«.

10. I tilfælde af at stedet for overtrædelsen eller uregelmæssigheden ikke kan fastslås, opstiller artikel 36, stk. 2 og 3, en række formodningsregler, der gør det muligt at undgå kompetencekonflikter.

11. Artikel 36, stk. 3, bestemmer:

»Når forsendelsen ikke er blevet frembudt ved bestemmelsestoldstedet, og stedet for overtrædelsen eller uregelmæssigheden ikke

kan fastslås, anses denne overtrædelse eller uregelmæssighed som begået:

— i den medlemsstat, som afgangstoldstedet henhører under, eller

— i den medlemsstat, hvorunder det indgangstoldsted i Fællesskabet henhører, som der er indgivet en grænseovergangsattest til,

medmindre der inden for en nærmere fastsat frist på en for de kompetente myndigheder tilfredsstillende måde enten føres bevis for, at forsendelsen er gennemført forskriftsmæssigt, eller det påvises, hvor overtrædelsen eller uregelmæssigheden faktisk er begået.

Når den pågældende overtrædelse eller uregelmæssighed i mangel af et sådant bevis fortsat anses for begået i afgangsmedlemsstaten eller i indgangsmedlemsstaten som omhandlet i første afsnit, andet led, opkræves told og andre afgifter for de pågældende varer af denne medlemsstat i henhold til dens love og administrative bestemmelser.

Såfremt det inden udløbet af en frist på tre år fra datoen for registrering af T 1-angivelsen fastslås, i hvilken medlemsstat den pågældende overtrædelse eller uregelmæssighed rent faktisk er begået, opkræver denne medlemsstat i henhold til sine love og administrative bestemmelser afgifter og anden beskatning (med undtagelse af beløb, som i henhold til andet afsnit er opkrævet som Fællesskabets egne indtægter), der skal betales for varerne i den pågældende medlemsstat. I så fald godtgøres de afgifter og den beskatning, der oprindeligt var opkrævet (med undtagelse af beløb, der er opkrævet som Fællesskabets egne indtægter), så snart der er ført bevis for den pågældende opkrævning.

...«

12. Bundesfinanzhof finder det uklart, hvorledes artikel 36 i forordning nr. 222/77 skal fortolkes, når den sammenholdes med artikel 11a i forordning nr. 1062/87. Den sidstnævnte artikel indeholder nærmere bestemmelser om den procedure, der skal følges, når en forsendelse ikke er blevet frembudt ved bestemmelsestoldstedet, og bestemmer:

»1. Når en forsendelse ikke er blevet frembudt ved bestemmelsestoldstedet, og stedet for overtrædelsen eller uregelmæssigheden ikke kan fastslås, underretter afgangstoldstedet den hovedforpligtede herom så hurtigt som muligt og inden udløbet af den ellevte måned efter datoen for registreringen af angivelsen til fællesskabsforsendelse.

2. I den i stk. 1 omhandlede underretning anføres især den frist, inden for hvilken der på en for de kompetente myndigheder tilfredsstillende måde skal føres bevis for, at forsendelsen er gennemført forskriftsmæssigt, eller inden for hvilken det skal påvises, hvor overtrædelsen eller uregelmæssigheden faktisk er begået.

Denne frist fastsættes til tre måneder fra datoen for den i stk. 1 omhandlede underretning. Hvis det nævnte bevis ikke er ført inden udløbet af denne frist, opkræver den kompetente medlemsstat told og andre afgifter for de pågældende varer. I tilfælde, hvor denne medlemsstat ikke er den medlemsstat, hvor afgangstoldstedet er beliggende, skal sidstnævnte straks informere den kompetente medlemsstat.«

13. I nærværende sag bemærker den forelæggende ret netop, at afgangstoldstedet ikke over for den hovedforpligtede har anført den frist i henhold til artikel 11a, inden for hvilken der kunne føres bevis for, at forsendelsen var gennemført forskriftsmæssigt, eller inden for hvilken det kunne påvises, hvor overtrædelsen faktisk var begået.

14. Idet den forelæggende ret under disse omstændigheder fandt det uklart, hvilke følger det har, at den i artikel 11a foreskrevne procedure ikke er overholdt, navnlig når importafgifterne ikke længere kan opkræves i den medlemsstat, hvor det endeligt er bevist, at overtrædelsen er blevet begået, fordi der er indtrådt forældelse, har den besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 36, stk. 3, første afsnit, i forordning (EØF) nr. 222/77, sammenholdt med artikel 11a, stk. 2, i forordning (EØF) nr. 1062/87 fortolkes således, at afgangsmedlemsstaten kun har kompetence til at opkræve importafgifterne, såfremt den hovedforpligtede, når forsendelsen ikke er blevet frembudt på ny ved bestemmelsestoldstedet, forinden har fået meddelt den frist på tre måneder, der omhandles i artikel 11a, stk. 2, andet afsnit, i forordning (EØF) nr. 1062/87, og han ikke har ført det i samme bestemmelse foreskrevne bevis?

2) Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende: Skal artikel 36, stk. 3, tredje afsnit, i forordning (EØF) nr. 222/77 fortolkes således, at den også finder anvendelse i en situation, hvor et toldsted i afgangsmedlemsstaten uden at fastsætte en frist i henhold til artikel 11a, stk. 2, andet afsnit, i forordning (EØF) nr. 1062/87 har opkrævet de afgifter, der påhviler varerne, som er ekspederet efter proceduren for fællesskabsforsendelse, således at afgangsmedlemsstaten kun må godtgøre de afgifter, der er fastsat og opkrævet under tilsidesættelse af kompetencebestemmelserne, såfremt det bevises, at den medlemsstat, hvori stedet for overtrædelsen eller uregelmæssigheden faktisk ligger, har opkrævet afgifterne? Skal der i givet fald sondres mellem de afgifter, der er opkrævet som Fælles-

skabets egne indtægter, og andre (nationale) afgifter?«

Indledende bemærkninger

15. Lensing & Brockhausen finder, at de præjudicielle spørgsmål næppe er relevante for afgørelsen i hovedsagen. Det er nærmere bestemt selskabets opfattelse, at sagens faktiske omstændigheder skal bedømmes i lyset af artikel 36, stk. 1, i forordning nr. 222/77 og ikke på grundlag af de bestemmelser, der henvises til i de præjudicielle spørgsmål.

16. Ifølge Lensing & Brockhausen finder artikel 36, stk. 1, anvendelse, når der er sket en overtrædelse af forskrifterne om fremgangsmåden for fællesskabsforsendelse, og det vides, hvilken medlemsstat denne overtrædelse har fundet sted i, mens artikel 36, stk. 3, finder anvendelse, såfremt der er sket en overtrædelse, uden at man ved, hvilken stat overtrædelsen er blevet begået i. I nærværende sag kan overtrædelsen kun være blevet begået hos modtageren i Belgien, og det er følgelig artikel 36, stk. 1, der skal finde anvendelse.

17. Hvad skal man mene om denne argumentation? Det er efter min mening sikkert, at artikel 36, stk. 1, fastslår et generelt princip, nemlig at afgiftsopkrævningen skal foretages af den medlemsstat, hvor en overtrædelse eller uregelmæssighed er blevet begået, når denne medlemsstat kendes. Dette bekræftes af, at artikel 36, stk. 3, også medfører, at kompetencen henlægges til denne medlemsstat i de forskellige situationer, hvor det — efter en efterforskningsperiode hvor overtrædelsesstedet ikke har været sikkert — bliver fastslået, at overtrædelsen er blevet begået i en anden medlemsstat end den, hvor afgangstoldstedet er beliggende.

18. På den anden side kan man dog ikke se bort fra, at artikel 36, stk. 1, henviser til overtrædelser eller uregelmæssigheder i almindelighed, hvorimod artikel 36, stk. 3, angår en bestemt situation, nemlig den, at forsendelsen som i den foreliggende sag ikke er blevet frembudt for bestemmelsestoldstedet.

19. Hertil kommer, at artikel 36, stk. 3, netop har til formål at dække de situationer, hvor — som det er tilfældet i nærværende sag — stedet for overtrædelsen, som i begyndelsen er ukendt, først bliver fastslået senere.

20. I forhold til stk. 1 må artikel 36, stk. 3, således betragtes som en lex specialis, og det er derfor denne bestemmelse samt artikel 11a i forordning nr. 1062/87, som skal fortolkes med henblik på at sætte den forelæggende ret i stand til at afgøre den sag, der verserer for den.

Det første spørgsmål

21. Med dette første spørgsmål ønsker Bundesfinanzhof fastslået, om det følger af artikel 36, stk. 3, i forordning nr. 222/77, sammenholdt med artikel 11a, stk. 2, i forordning nr. 1062/87, at den medlemsstat, som afgangstoldstedet henhører under, kun kan opkræve importafgifterne, såfremt den har meddelt den hovedforpligtede, at denne har en frist på tre måneder til at føre bevis for, hvor overtrædelsen eller uregelmæssigheden er begået, og dette bevis ikke er blevet fremlagt inden for den nævnte frist.

22. Lensing & Brockhausen har anført, at det fremgår af artikel 36, stk. 3, første afsnit, i forordning nr. 222/77, sammenholdt med artikel 11a i forordning nr. 1062/87, at for at en medlemsstat lovligt kan opkræve importafgifterne, skal følgende betingelser være opfyldt: Det skal anses for tvivlsomt, at der er foretaget en forskriftsmæssig frembydelse; stedet, hvor overtrædelsen har fundet sted, må endnu ikke være fastslået; afgangstoldstedet skal opfordre den hovedforpligtede til inden for en frist på tre måneder at fremlægge bevis for, at en frembydelse er foretaget, eller for stedet, hvor overtrædelsen er begået.

23. Kompetencen fordeles mellem medlemsstaterne, alt efter hvad resultatet af opfordringen er, og hvis den hovedforpligtede beviser, hvor overtrædelsen har fundet sted, er det således den medlemsstat, inden for hvis område overtrædelsen er blevet begået, der er kompetent til at gennemføre opkrævningen af afgifterne.

24. Denne procedure er præceptiv, såfremt der foreligger en situation, der er omfattet af artikel 36, stk. 3, første afsnit, i forordning nr. 222/77. Såfremt det blev accepteret, at medlemsstaterne ikke er forpligtet til at overholde denne procedure, ville dette ifølge Lensing & Brockhausen medføre, at artikel 36, stk. 3, første afsnit, i forordning nr. 222/77 og navnlig artikel 11a i forordning nr. 1062/87 ville få nøjagtigt den modsatte virkning af deres reelle indhold, så vel som det modsatte af det forfulgte mål, som er at fastlægge en klar kompetencefordeling mellem medlemsstaterne og dermed undgå kompetencekonflikter.

25. Selskabet finder følgelig, at når den hovedforpligtede ikke er blevet opfordret til inden for en frist på tre måneder at fremlægge bevis for stedet for overtrædelsen, er den pågældende medlemsstat ikke kompetent til at opkræve importafgifterne.

26. Den tyske regering har anført, at bestemmelserne i artikel 36, stk. 3, første afsnit, i forordning nr. 222/77, sammenholdt med artikel 11a i forordning nr. 1062/87, har til formål at udpege den kompetente medlemsstat, for dermed hurtigt at sikre opkrævningen af told og andre afgifter i tilfælde af overtrædelse af bestemmelserne om fællesskabsforsendelse. For at sikre at disse afgifter også opkræves i den situation, hvor stedet for overtrædelsen ikke klart kan fastslås, opstiller artikel 36,

stk. 3, første afsnit, den formodningsregel, at overtrædelsen er blevet begået i den medlemsstat, som afgangstoldstedet henhører under. På denne måde undgås det, at opkrævningen ikke finder sted, blot fordi det ikke har været muligt at fastslå stedet for overtrædelsen.

27. De frister, der fastsættes i artikel 11a i forordning nr. 1062/87, har ifølge den tyske regering alene til formål at fastsætte de formelle forskrifter for den administrative procedure i forbindelse med konstateringen af det sted, hvor overtrædelsen faktisk er begået, i det øjemed at udpege den medlemsstat, der er kompetent til at opkræve afgifterne, således at afgiftsopkrævningen fremskyndes, og det dermed sikres, at Fællesskabets egne indtægter oppebæres. En fortolkning af artikel 11a i forordning nr. 1062/87, hvorefter angivelsen af fristen er en nødvendig betingelse for, at man kan anvende formodningen for, at overtrædelsen har fundet sted i afgangsmedlemsstaten, og dermed for at anse denne medlemsstat for kompetent, ville medføre, at såfremt der ikke er blevet fastsat nogen frist, vil ingen medlemsstat være kompetent til at opkræve told og andre afgifter, og opkrævningen er dermed ikke sikret, uanset at der foreligger en behørigt konstateret overtrædelse. Dette vil efter den tyske regerings mening være i strid med fællesskabslovgivers vilje.

28. Efter den tyske regerings opfattelse må man følgelig fastholde formodningsreglen om, at overtrædelsen er blevet begået i afgangsmedlemsstaten, selv om det ikke har kunnet fastslås, hvor overtrædelsen faktisk er begået, og selv om der ikke er blevet fastsat nogen frist i henhold til artikel 11a, stk. 2, i forordning nr. 1062/87. Uanset bestemmelserne om udpegning af den medlemsstat, der er kompetent til at foretage opkrævningen, bliver den hovedforpligtedes rettigheder på ingen måde berørt herved, for han hæfter fortsat for betalingen af afgifterne som følge af de forpligtelser, der påhviler ham i henhold til reglerne om toldskyld.

29. Ifølge Kommissionen fremgår det af ordlyden af og formålet med artikel 36, stk. 3, første og andet afsnit, i forordning nr. 222/77, sammenholdt med artikel 11a i forordning nr. 1062/87, at formodningsreglen i artikel 36, stk. 3, første afsnit, og følgelig at afgangstoldstedet er kompetent i medfør af andet afsnit, kun gælder, når den hovedforpligtede har fået tildelt en frist på tre måneder til at føre bevis for, hvor overtrædelsen eller uregelmæssigheden er blevet begået, og dette bevis ikke er blevet fremlagt. Kommissionen anfører nærmere, at artikel 36, stk. 3, første afsnit, i forordning nr. 222/77, i medfør af hvilken den nævnte formodning kan afkræftes (»medmindre«), klart bestemmer, at der skal gives en frist, og herved henviser til artikel 11a i forordning nr. 1062/87. Kommissionen har også forklaret, hvad der er begrundelsen for denne bestemmelse. Jeg skal behandle dette spørgsmål senere.

30. Kommissionen finder følgelig, at efter sagens omstændigheder kunne formodningsreglen ikke gælde til fordel for afgangsmedlemsstaten, dvs. at de tyske toldmyndigheder ikke havde kompetence til at opkræve told og andre afgifter.

31. Den danske regering har givet udtryk for en vis forståelse for den forelæggende rets tvivl og for den tyske regerings opfattelse, men også den mener, at afgangstoldstedet ikke kan opkræve tolden, når det ikke har givet den hovedforpligtede en frist på tre måneder.

32. Jeg kan for mit eget vedkommende kun tilslutte mig Kommissionens, den danske regerings og Lensing & Brockhausen's opfattelse.

33. Det fremgår nemlig ubestrideligt af ordlyden af artikel 11a, stk. 2, i forordning nr. 1062/87, at fristen på tre måneder præceptivt skal angives. Artiklen bestemmer jo, at i underretningen »skal anføres især den frist ...«, og at »denne frist fastsættes til tre måneder ...«.

34. Ligesom Kommissionen mener jeg, at denne metode er blevet valgt, fordi den gør det muligt at nå de i det følgende nævnte mål.

35. Den skal gøre det muligt at afslutte efterforskningsproceduren hurtigere samt hurtigere at fastslå den kompetente stat, således at afgifterne opkræves uden forsinkelse, idet den hovedforpligtede tilskyndes til aktivt at medvirke til at opklare sagen, da han ellers skal betale told i den medlemsstat, hvor afgangstoldstedet befinder sig.

36. Såfremt det lykkes den hovedforpligtede at bevise, at proceduren er blevet afsluttet forskriftsmæssigt, frigøres han endeligt for toldskylden, som derefter vil påhvile modtageren af varerne.

37. Såfremt den hovedforpligtede påviser, at en uregelmæssighed er blevet begået i en anden medlemsstat, vil han ligeledes have en mulighed for at frigøre sig for toldskylden, idet den pågældende medlemsstat kan gøre forsøg på at finde de rette personer (som hæfter solidarisk) og kræve tolden betalt af dem.

38. Hvis momssatsen er lavere i denne medlemsstat, vil den hovedforpligtede, såfremt han ikke kan blive fritaget for toldskylden, i det mindste have den fordel at opnå denne lavere sats.

39. Konstateringen af stedet for overtrædelsen åbner endvidere mulighed for, at told og andre afgifter opkræves af den medlemsstat, som de logisk tilkommer, da stedet for overtrædelsen oftest vil befinde sig i den medlemsstat, hvor varerne er overgået til frit forbrug.

40. Reglen om fastsættelse af en frist på tre måneder skal således dels i videst muligt omfang sikre, at tolden og andre afgifter opkræves af den medlemsstat, der er den

reelt kompetente, dels at de betales af modtageren af varerne.

41. Det kan herefter med føje konkluderes, at fristen på tre måneder ikke blot er en sagsbehandlingsfrist, men en ufravigelig betingelse, hvis overholdelse er bestemmende for, at afgangstoldstedet er kompetent til at opkræve told og andre afgifter (hvis den hovedforpligtede ved fristens udløb ikke har bevist, at forsendelsesproceduren er blevet afsluttet forskriftsmæssigt, eller at overtrædelsen er begået i en anden medlemsstat).

42. Jeg skal endelig bemærke — og hermed besvare den tyske regerings argumentation — at den manglende fastsættelse af fristen på tre måneder ikke nødvendigvis resulterer i, at ingen medlemsstat er kompetent.

43. Såfremt det nemlig inden udløbet af en frist på tre år stadig på en eller anden måde kan bevises, at overtrædelsen er blevet begået i den medlemsstat, hvor afgangstoldstedet befinder sig, eller i den medlemsstat, der er varens bestemmelsessted, eller i en anden medlemsstat, som varen er blevet transporteret igennem ved transit, er det vedkommende medlemsstat, der opkræver tolden og andre afgifter.

44. Bundesfinanzhof har i denne forbindelse fastslået, at Lensing & Brockhausen inden for denne frist på tre år »ved hjælp af relevante dokumenter [har] bevist, at stedet for overtrædelsen eller uregelmæssigheden lå i Belgien«.

45. Konsekvensen af dette bevis er, at den medlemsstat, hvor overtrædelsen har fundet sted — i denne sag Kongeriget Belgien — endeligt er blevet enekompetent til at opkræve de afgifter, der skal betales.

46. Den omstændighed, at denne medlemsstat tilsyneladende ikke længere kan udøve sin kompetence som følge af forældelse, berører ikke dens enekompetence.

47. Under den mundtlige forhandling fandt den danske regerings repræsentant det væsentligt at knytte nogle nærmere bemærkninger til den frist på elleve måneder, der omhandles i artikel 11a, stk. 1. Der er tale om den frist, »inden udløbet« af hvilken afgangstoldstedet skal underrette den hovedforpligtede om, at forsendelsen ikke er blevet frembudt ved bestemmelsestoldstedet, og at stedet for overtrædelsen eller uregelmæssigheden ikke kan fastslås.

48. Ifølge den danske regering er denne frist (til forskel fra fristen på tre måneder) en sagsbehandlingsforskrift, og afgangstoldstedet bør kunne kræve tolden betalt, selv om tremånedersfristen er blevet tildelt den hovedforpligtede efter udløbet af fristen på elleve måneder.

49. Kommissionen angav at være enig i denne fortolkning, hvorimod Lensing & Brockhausen's repræsentant indtog det modsatte standpunkt.

50. Eftersom dette spørgsmål først blev rejst under den mundtlige forhandling, og da det ikke er omhandlet i de spørgsmål, Bundesfinanzhof har stillet, er der efter min mening ikke anledning til at tage stilling til det.

51. Idet jeg herefter kommer tilbage til det første spørgsmål, således som det er blevet stillet, konkluderer jeg, at det, således som Kommissionen foreslår, skal besvares med, at artikel 36, stk. 3, første afsnit, i forordning nr. 222/77, sammenholdt med artikel 11a, stk. 2, i forordning nr. 1062/87, skal fortolkes således, at den medlemsstat, som afgangstoldstedet henhører under, kun kan opkræve importafgifterne, når forsendelsen ikke er blevet frembudt for bestemmelsestoldstedet, såfremt den hovedforpligtede forinden har fået tildelt den frist på tre måneder, der foreskrives i artikel 11a, stk. 2, andet afsnit, i forordning nr. 1062/87, og ikke har ført det i bestemmelsen krævede bevis.

Det andet spørgsmål

52. Da Bundesfinanzhof's første spørgsmål skal besvares bekræftende, er det også nødvendigt at behandle det andet spørgsmål, hvormed den forelæggende ret anmoder om en fortolkning af artikel 36, stk. 3, tredje afsnit, i forordning nr. 222/77.

53. Som allerede nævnt følger det af denne bestemmelse, at såfremt stedet for overtrædelsen eller uregelmæssigheden fastslås inden udløbet af en frist på tre år, opkræver den pågældende medlemsstat told og andre afgifter (med undtagelse af beløb, som i henhold til andet afsnit er opkrævet som Fællesskabets egne indtægter). Så snart der er ført bevis for den pågældende opkrævning, godtgøres i så fald tolden og afgifterne, der oprindeligt var opkrævet i medfør af formodningsreglen om, at den medlemsstat er kompetent, som afgangstoldstedet henhører under (med undtagelse af beløb, der er opkrævet som Fællesskabets egne indtægter).

54. Det ønskes oplyst, om en medlemsstat, som har opkrævet importafgifter, selv om den ikke var kompetent til at gøre det, med hjemmel i denne bestemmelse kan afslå at godtgøre disse afgifter, indtil den hovedforpligtede fremlægger bevis for, at disse afgifter er blevet opkrævet i den reelt kompetente medlemsstat.

55. Lensing & Brockhausen har anført, at formålet med artikel 36, stk. 3, første afsnit, i forordning nr. 222/77, som er at løse kompetencekonflikter mellem medlemsstaterne, ikke ville blive opfyldt, hvis en medlemsstat kunne gøre krav på importafgifterne samt forlange disse indbetalt, så længe det ikke er bevist, at den reelt

kompetente medlemsstat har fået afgifterne indbetalt.

56. Lensing & Brockhausen finder tværtimod, at det følger af ret og rimelighed og af retsstatsprincippet, at den medlemsstat, som er fastslået ikke at være kompetent, i det mindste må give afkald på at få de krævede afgifter indbetalt, når den ikke har overholdt den procedure, der gør det muligt at udpege den kompetente stat.

57. Lensing & Brockhausen bemærker yderligere, at det ikke alene følger af retsstatsprincippet, at alle lovligt hjemlede afgifter skal opkræves, men også, at en sådan opkrævning foretages i overensstemmelse med de retligt foreskrevne fremgangsmåder. Princippet ville derfor blive tilsidesat, hvis enhver medlemsstat kunne foretage opkrævning, også stater, der ikke er kompetente.

58. Såfremt enhver medlemsstat blev anset for kompetent til at opkræve importafgifterne, kunne flere ikke-kompetente medlemsstater blive anset for kompetente til at gøre det vedrørende den samme forsendelsesprocedure. Såfremt den reelt kompetente medlemsstat ikke længere kan opkræve importafgifterne, fordi der f.eks. er indtrådt forældelse, således som det er tilfældet i hovedsagen, kan den hovedforpligtede ikke få importafgifterne godtgjort af nogen af de ikke-kompetente medlemsstater, der har været involveret, selv om han har betalt afgifterne flere gange.

59. Det anførte gælder, uanset om der er tale om Fællesskabets egne indtægter eller andre (nationale) afgifter.

60. Den tyske regering har anført, at artikel 36, stk. 3, tredje afsnit, i forordning nr. 222/77 har det generelle formål at sikre opkrævningen af told og andre afgifter, selv om den medlemsstat, der har opkrævet dem, ikke var kompetent. Det er i den forbindelse uden betydning, at der ved fastlæggelsen af, hvilken medlemsstat der er kompetent til at opkræve afgifterne, har foreligget mangler ved sagsbehandlingen, i nærværende sag, fordi der ikke blev fastsat en frist i henhold til artikel 11a, stk. 2, andet afsnit. Stedet, hvor overtrædelsen faktisk er begået, kan også godtgøres ved hjælp af senere fremlagte beviser og ikke kun på grundlag af toldmyndighedernes undersøgelser.

61. Formuleringen »så snart der er ført bevis for den pågældende opkrævning ...« viser klart, at godtgørelsen af de afgifter, der er opkrævet af en medlemsstat, der ikke var kompetent, først kommer på tale, når den kompetente medlemsstat faktisk har oppebåret de pågældende beløb. Fejlene ved sagsbehandlingen, der er begået ved konstateringen af stedet for overtrædelsen med henblik på at udpege den kompetente medlemsstat, kan derfor ikke medføre, at de skyldige toldbeløb overhovedet ikke opkræves.

62. Kommissionen har anført, at det inden for en frist på tre år altid er muligt at

afkræfte formodningen for afgangsmedlemsstatens kompetence. Efter udløbet af denne frist tilsiger retssikkerhedsgrunde, at man anvender princippet om, at det er afgangsmedlemsstaten, der opkræver told og andre afgifter. Det følger af ordlyden af den pågældende bestemmelse, hvori der henvises til opkrævningen i medfør af andet afsnit, og af sammenhængen med første og andet afsnit, at det er en betingelse for anvendelsen af tredje afsnit, at en myndighed, der er kompetent i andet afsnits forstand (dvs. i kraft af formodningsreglen, der opstilles i første afsnit), har opkrævet disse afgifter.

63. Principielt påvirkes den hovedforpligtedes toldskyld ikke af, at tolden og de andre afgifter ikke opkræves af afgangsmedlemsstaten, som ikke er kompetent, eller af, at de af denne stat opkrævede afgifter godtgøres. Medmindre der er indtrådt forældelse af toldskylden, skal den medlemsstat, hvor overtrædelsen er begået, opkræve told og afgifter i overensstemmelse med artikel 36, stk. 1, i forordning nr. 222/77.

64. Kommissionen konkluderer på dette grundlag, at artikel 36, stk. 3, tredje afsnit, i forordning nr. 222/77 ikke finder anvendelse i en situation som den, der foreligger i hovedsagen.

65. Efter min mening er den konklusion, Kommissionen kommer til, klart rigtig og udgør grundlaget for besvarelsen af Bundesfinanzhof's andet spørgsmål.

66. Som det fremgår af gennemgangen af det første spørgsmål, havde myndighederne i den medlemsstat, som afgangstoldstedet henhører under, under de i hovedsagen foreliggende omstændigheder ikke beføjelse til at opkræve told og andre afgifter.

67. Artikel 36, stk. 3, tredje afsnit, i forordning nr. 222/77 fastlægger betingelserne for, at der ydes afgiftsgodtgørelse af en medlemsstat, der i første omgang var kompetent til at opkræve dem med hjemmel i formodningsreglerne i den nævnte artikels første og andet afsnit.

68. Såfremt den medlemsstat, hvor afgangstoldstedet befinder sig, ikke var kompetent til at opkræve afgifterne (fordi den ikke havde fastsat fristen på tre måneder), kan den ikke modsætte sig at yde godtgørelse med den begrundelse, at disse afgifter ikke er blevet opkrævet i det land, hvor overtrædelsen er blevet begået.

69. Det kan nemlig ikke accepteres, at en medlemsstats myndigheder kan opstille betingelser for at godtgøre beløb, som myndighederne ikke var kompetente til at opkræve.

70. Det følger i øvrigt af det anførte, at der ikke er behov for at sondre mellem afgifter, der er opkrævet som Fællesskabets egne indtægter og andre (nationale) afgifter og skatter.

71. Hvis myndighederne i den medlemsstat, som afgangstoldstedet henhører under, ikke var kompetente til at opkræve afgifterne, var de jo heller ikke kompetente til at opkræve afgifter, som udgør Fællesskabets egne indtægter. De skal derfor også godtgøre denne del af de opkrævede beløb.

72. Bundesfinanzhof's andet spørgsmål skal følgelig besvares med, at artikel 36, stk. 3, tredje afsnit, i forordning nr. 222/77 skal fortolkes således, at den ikke finder anvendelse i en situation, hvor et toldsted i afgangsmedlemsstaten har opkrævet de afgifter, der skal betales for varer, som er ekspederet efter proceduren for fællesskabsforsendelse, selv om den ikke har tildelt den hovedforpligtede en frist til at føre bevis for, hvor overtrædelsen eller uregelmæssigheden er begået, som foreskrevet i artikel 11a, stk. 2, andet afsnit, i forordning nr. 1062/87.

Forslag til afgørelse

73. Efter denne gennemgang foreslår jeg derfor Domstolen at besvare de præjudicielle spørgsmål fra Bundesfinanzhof som følger:

»1) Artikel 36, stk. 3, første afsnit, i Rådets forordning (EØF) nr. 222/77 af 13. december 1976 om fællesskabsforsendelse, som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 474/90 af 22. februar 1990, sammenholdt med artikel 11a, stk. 2, i Kommissionens forordning (EØF) nr. 1062/87 af 27. marts 1987 om gennemførelsesbestemmelser til og forenkling af proceduren for fællesskabsforsendelse, som ændret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 1429/90 af 29. maj 1990, skal fortolkes således, at den medlemsstat, som afgangstoldstedet henhører under, kun kan opkræve importafgifterne, når forsendelsen ikke er blevet frembudt ved bestemmelsestoldstedet, såfremt den hovedforpligtede forinden er blevet tildelt den frist på tre måneder, der foreskrives i artikel 11a, stk. 2, andet afsnit, i forordning nr. 1062/87, som ændret ved forordning nr. 1429/90, og ikke har ført det i denne bestemmelse krævede bevis.

2) Artikel 36, stk. 3, tredje afsnit, i forordning nr. 222/77, som ændret ved forordning nr. 474/90, skal fortolkes således, at den ikke finder anvendelse i en situation, hvor et toldsted i afgangsmedlemsstaten har opkrævet de afgifter, der skal betales for varer, som er ekspederet efter proceduren for fællesskabsforsendelse, men uden at det har tildelt den hovedforpligtede en frist til at føre bevis for, hvor overtrædelsen eller uregelmæssigheden er begået, således som det foreskrives i artikel 11a, stk. 2, andet afsnit, i forordning nr. 1062/87, som ændret ved forordning nr. 1429/90.«